

Keman Sonatı No.9, La Majör Op.47 (Kreutzer)

* Adagio sostenuto-Presto * Andante con Variazioni * Finale. Presto

Beethoven, göz alıcı bir tekniğe, doğaçlama yeteneğine sahip olan bir piyanistti. Keman hâkimiyeti sınırlı olsa da, bu enstrümanla ne yapılacağını biliyordu. La majörde verdiği iki eser arasında en çok beğenileni, çoğumuzun Tolstoy'un en ünlü öykülerinden olan Kreutzer ile tanıdığımız bir Beethoven şaheseridir La Majör Sonat.

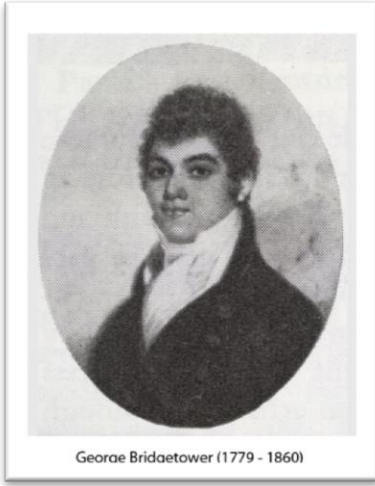
Beethoven'ın büyük bir aşkla bağlandığı ama bir türlü kavuşamadığı aşkına (kimine göre yengesine) yazdığı notalarından içinde acı ve çaresizlik akan bir ağıttır. Aşkına duyduğu özlem ve acıyı tasvir ettiği bu 9 numaralı (Op. 47 la majör) sonat, yaylı ve piyanoyla çalınan bir eserdir ve her Beethoven eserinde olduğu gibi keman erkeği, piyano ise kadını temsil eder. Sert geçişler ve hızlı ses dönüşleri vardır. Müzik tarihindeki ilk hakiki "aşk" şarkısı olarak kabul edilir.

Özellikle ilk bölümün keman partiyonunun zorluğu ve uzunluğu, Beethoven'ın bu sonatı virtüözitesinden emin olduğu İngiliz melez kemancı George Augustus Polgreen Bridgetower (1779-1860) için yazmış olmasındandır. Hatta parçayı ilk kez Beethoven ve Bridgetower birlikte çalmışlardır.

Afrikalı bir baba ile Avrupalı bir annenin oğlu olarak Polonya'da doğan, Londra'da Salomon konser dizilerinde ün kazanan, Galler Prensi'nin başkemancısı olan Bridgetower, Dresden'de oturan annesini ziyaret için geldiği Almanya'daki olağanüstü başarısı nedeniyle Viyana aristokrasisinin ilgisini çekmiş, 1803 baharında davet edilmişti. Viyana'da Prens Lichnowsky'nin tanıştırdığı Bridgetower ile, 24 Mayıs 1803 günü Augarten'de verecekleri ünlü resital için Beethoven hemen oturmuş, keman-piyano için önceden hazırladığı taslaklardan sonatın ilk bölümünü bitirmiş, üçüncü bölüm olarak da, Op.30 No.1 Sonat'ın finali olarak kullanmayı düşündüğü bölümü (neşeli tarantellayı) almıştı. Bu da bize kamanın şeytanın enstrümanı olduğunu ve bu haliyle esere çok yakıştığını hatırlatmaktadır. Gerçekten de Presto'nun heybetli açılışı (atmosferik keman ikili duruşlarıyla iç karartıcı giriş dışında) ve ortada yer alan varyasyon seti aynı ölçüde kemana yakışmakta ve dışa dönük bir tabiat sergilemektedir. Beraber verdikleri konserde, besteci partileri yetiştiremediği için ikinci bölümü

piyanodaki manüskriptten çalmak zorunda kalan 24 yaşındaki Bridgetower'in olağanüstü yorumu nedeniyle bu bölüm tekrar edilmiştir...

Konserden sonra içmeye gitmişler, bu sırada Bridgetower, Beethoven'in tanıdığı bir bayan hakkında yakışsız bir yorum yapınca besteci buna çok öfkelenmiş ve bundan böyle onu görmek istemediğini söylemiştir. Bir başka görşe göre de, konserden hemen sonra Beethoven, çok hoşlandığı bir hanımla eserini adadığı Bridgetower'i samimi bir şekilde görünce deliye dönmüş, eserin el yazmasının ilk sayfasını ithaf cümlesi olduğundan yırtarak atmıştır. Bu nedenle eserin 156. ölçüsüne kadar olan bölüm, geri kalanı göz önüne alınarak yeniden yazılmıştır.

İlk önce eserin başına şakacı bir ifadeyle "Sonata mulattica composta per il mulatto Brischdauer, gran pazzo e compositore mulattico" yazdığı eserin büyük çılgın melez Brischdauer (!) için bestelendiğini belirtmesine rağmen 1803'te yayınlanmak üzere Op.47 olarak Bonn'daki Simrock'a gönderirken yine İtalyanca, ama bu kez şu satırları yazmıştır: "Paris Müzik Konservatuarı üyesi, Güzel Sanatlar Akademisi Saray Orkestrası 1. Kemancısı R. Kreutzer için konçertant stilde pianoforte ve obligato (zorunlu) keman için yazılmış ve ona ithat edilmiştir."

1805'te yayınlanabilen sonatın ithaf edildiği Frechman Rudolphe Kreutzer (1766-1831) ile Beethoven 1798 baharında tanışmıştı. Viyanayı işgal eden Napolyon'un elçisi olarak gelen General Bernadotte'un maiyetindeki kemancı R. Kreutzer,

Fransız devriminden çok önce de, çok sonra da her zaman ön planda ve gözde kalabilmeyi becerebilmiş, Beethoven'in deyişiyle "İyi ve sevimli bir adam'dı.

Kreutzer, sonatı görünce bu bestenin çalınamayacağını, Beethoven'in kemandan anlamadığını iddia etmiş; Berlioz'un 1844'te yayınladığı "Almanya ve İtalya'da Müzikal Yolculuk" adlı kitabında da belirttiği gibi, Kreutzer kendi adını taşıyan bu sonatı bir kez bile çalmamış olsa da, sonatın adı Kreutzer Sonatı olarak kalmıştır. Buna karşılık çağın en ünlü kemancısı Pablo de Sarasate'nin repertuarına aldığı tek keman sonatı da Kreutzer Sonatı'dır...

Birinci bölüm (adagio sostenuto – presto – adagio)

3/4'lük ölçüde, La majör tonda ve tutumlu bir ağırlıktaki (Adagio sostenuto) tempoda giren 1. Bölüm, kemanın solo olarak ve çoksesli ağır girişleriyle başlar. Ardından piyano bunu yanıtlar, aynı tema piyanoda da duyulur ve sonrasında iki çalgı, Re minörde birleşerek bu küçük giriş beraber geliştirirler. Bir Auflakt (eksik ölçü) ile Presto'ya geçilir. La Minör tonda ve 4/4'lük ölçüdeki çok hızlı (Presto) bölüm, kemanın tüm teknik becerilerinin muhteşem bir müziği anlatmak için kullanıldığı yoğun bir bölümdür. Bölümün genelinde gergin ve soğuk bir hava egemendir. Bu hava zaman zaman durağanlaşsa da özellikle kemanın kullandığı ters yaylar ve piyanonun bas seslerde yaptığı oktav pasajlar bu havanın bir anda dağılmasına neden olur. Bölümün sonlarındaki adagio olan kısım bitişin sakin olacağı hissi verir dinleyiciye. Ancak ardından kısacık bir gerginlikle bitiriverir Beethoven bu bölümü.

İkinci bölüm (andante con variazoni)

Eserin en uzun olan 2. Bölümü, 2/4'lük ölçüde, ağırca (Andante) yempoda ve çeşitlenmelidir. Fa Majör tonunda lied tarzında harika bir tema ve dört çeşitlemeyle gelişir. Temayı piyanodan duyarız önce. Keman ve piyanonun birbirine verdiği soru-yanıt faslından sonra gelen ilk varyasyon piyanoya aittir ve keman, sadece kısa ve zıplarcasına ifadeyle çaldığı notalarla eşlik eder. İkinci varyasyon, kemanın ezgiyi çaldığı, piyanonun eşlik konumunda olduğu bir bölümdür. Tema akıcı biçimde değişen figürlerle süslenirken üçüncü çeşitlemede tema Fa Minöre dönüşür. Üçüncü varyasyon minör tonda, keman ve piyanonun beraber çaldıkları bir bölümdür. Dördüncü ve son varyasyon, başlı başına bir bölüm olabilecek kadar geniş karmaşık ve virtüöz yapıdadır. Önce piyanoyu duyarız ve keman pizzicolar yaparak müziğe katılır. Varyasyonun ilerleyen kısımlarında da piyanonun ezgilerine kemanın pizzicoları, kemanın ezgilerine piyanonun akorları eşlik eder ve bölüm sakin bir şekilde sona erer.

Üçüncü bölüm (Finale-Presto)

6/8'lik ölçüdeki 3. Bölüm La Majör tondaki çok hızlı final, ritmik ve kavgacı bir motifle başlar. İkinci bölümün sakin havası, üçüncü bölümün başındaki piyanonun la majör forte akoruyla dağılır. Bir sinyal gibi duyulan temayla bölüm, parlaklık yönünden diğer bölümlere üstünlük sağlar. Keman ve piyano tam anlamıyla iç içedir bu bölümde. Öyle ki bazen iki çalgı aynı anda, aynı tarzda fakat farklı ezgiler çalarlar. Bölümün genel tarzını, her iki çalgının da kısa ve tekrarlayan notaları belirler. Ana ezgiyi çalan çalgıya diğer çalgı arpejler yaparak eşlik eder. Bölümün sonuna doğru gerilim kısa bir süreliğine düşse de geri kalan bölüm baştaki tarzdadır. Biraz ağırlaşan (ritardando) 2/4'lük ölçüdeki bir yan temadan ve küçük, ağır (Adagio) bir bölmeden sonra bölüm, bu sakin kısmın bitişiyle başlayan ve sona kadar büyüyen bir kreşendoyla, fırtına gibi, hızlı İtalyan dansı tarantella tarzında bir finalle son bulur.

(Süre 32')

Bu “piyano ve keman obligato’su için yazılmış sonat” aslında aceleyle bestelenmişti. Viyana’daki prömiyerinde besteci ilk iki ölçüyü çakalem çiziktirilmiş örneğinden; “Bridgetower” keman kısmını omuzunun üzerinden okur halde çalmıştı. Finalde Beethoven, aslında ilk La majör op. no. 1 sonatında kullanmayı düşündüğü neşeli tarantella’yı eklemiştir. Bu da bize, kemanın şeytanın çalgısı olduğunu ve bu haliyle esere çok da yakıştığını hatırlatmaktadır. Gerçekten de presto’nun heybetli açılışı (atmosferik keman ikili duruşlarıyla iç karartıcı giriş dışında) ve ortada yer alan varyasyon seti aynı ölçüde kemana yakışmakta ve dışa dönük bir doğa sergilemektedir. “Kreutzer” violonisti, kendisinin yanı başında savaşa çekebilecek bir piyaniste ihtiyaç duymaktadır.

Eser bugüne kadar yazılmış en zor ve en güzel keman sonatıdır. Üç bölümden oluşur ve uzunluğu 43 dakikadır ki bu uzunluk normalin çok üzerindedir. Pek çok konçerto, hatta senfonik yapıt bile bu kadar uzun değildir.

Beethoven - Violin sonata n°9 "A Kreutzer" - Oistrakh / Oborin 1953

<http://www.youtube.com/watch?v=hxBNxTpKgsY>

Oistrakh/Oborin - Beethoven Violin Sonata No.9, Op.47 "Kreutzer"

<http://www.youtube.com/watch?v=8uPGz7NU-mk>

Christian Ferras - Pierre Barbizet Beethoven Sonata 1-9

<http://www.youtube.com/watch?v=N6OQ8QXyhqw>

Violin Sonata No. 9, "Kreutzer", Beethoven. Yehudi & Hephzibah Menuhin

<http://www.youtube.com/watch?v=cNMQM--cZEY#t=25>

Beethoven Kreutzer Sonata No.9 - Patricia Kopatchinskaja & Fazıl Say

<http://www.youtube.com/watch?v=OF9fneQ50Us>

Bela Bartok and Joseph Szigeti play Beethoven Kreutzer Sonata (1/3)

<http://www.youtube.com/watch?v=AZG2iKESTLk&list=PL07C68A1C0301BA2C>

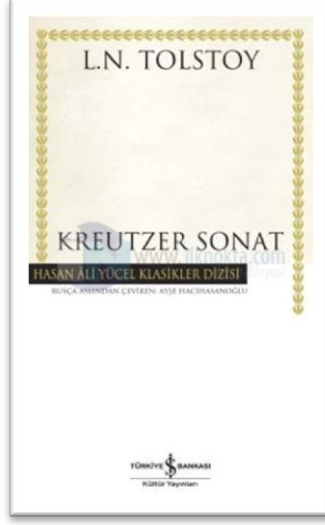
Bela Bartok and Joseph Szigeti play Beethoven Kreutzer Sonata (2/3)

<http://www.youtube.com/watch?v=QSflm15fKPs&list=PL07C68A1C0301BA2C>

Bela Bartok and Joseph Szigeti play Beethoven Kreutzer Sonata (3/3)

<http://www.youtube.com/watch?v=u3adLwvIm8Y&list=PL07C68A1C0301BA2C>

KREUTZER SONAT

Beethoven'in bu sonatından adını almış olan romanda Tolstoy, müziğin bir anlamda önce ruhları ve dolaylı olarak bedenleri tahrik ettiğinden söz eder. "İki kişi kendisini sanatların en yücesi olan müziğe vermiştir" diye başlar ve "zinanın toplum içinde sinsice yayılmasına, çoğu zaman böyle yakınlıkların, özellikle müzik meşguliyetinin neden olduğunu bilmeyen var mıdır?" der.

Tüm öykü boyunca, evlilik kurumundaki ahlaki çöküşü dibine kadar anlatırken, müziğin etkisi açısından analizler yapar. Müziği "ruhları tahrik edip sonuca ulaştırmayan" bir araç olarak görür. Hatta bir yerinde "sözgelimi şu Kreutzer Sonat'ın prestosu salonlarda açık saçık giymiş kadınlar arasında çalınabilir mi hiç" der.

Tolstoy aslında, diğer sanatlar içinde kalbe giden en kısa yolu bulmuş olan müziği, kıskançlıkla, edepsizlikle suçlar durur; evlilik kurumunu, kadınları suçladığı gibi. "Onları şehvet uyandıran vasıtaların en incisi olan müzik birbirine bağlıyordu" dedikten sonra da fazla söze gerek kalmaz.

Tolstoy'un en çok okunan ve tartışılan bu eseri, yayınlandığı ilk yıllarda hemen her ülkede sansürün tehdidiyle karşılaşmıştır. Evlilik kurumunda bir aşktan nefrete nasıl geçildiğini anlatır. Evliliğe olan inancınızı ya da inanmak isteyişinizi alır götürür. Durup düşünürsünüz, doğrudur söyledikleri... İnsan duygularını, hırslarını, pişmanlıklarını güzel yansıtır.

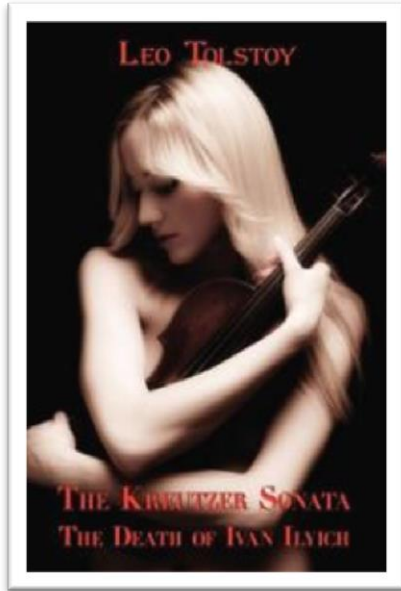
Tolstoy'un 1889'da yazdığı bu kitap, kadın erkek ilişkileri üzerine oldukça güzel bir kitaptır. Kitap baştan sona, bir trende karşılıklı konuşma içinde, karısını kıskançlık nedeniyle öldürmüş yaşlı bir adamın evlilik anılarını anlatması üzerinden gider.

Romanın başkışisi Pozdnişev, uzun bir tren yolculuğu sırasında kompartıman arkadaşına, hayatının ve evliliğinin umutsuz, trajik öyküsünü bir tür itiraf gibi anlatır. Tolstoy, kendi metnine getirdiği yorumda evlilik kurumunda kadın erkek ilişkisini ele aldığını söyler. Evliliğin devamı için yalnız evlilik öncesinde değil, evlilik sırasında da "cinsel aşk" tan kaçınmak şarttır. Çünkü Tolstoy, cinsel aşkı, Tanrı'ya ve öteki insana duyulması

gereken sevginin engeli olarak görür. Bu, onun din anlayışının önemli bir dayanağıdır.

“Bir kadına şehvetle bakan her erkek, zaten yüreğinde onuna zina etmiş demektir.” (Matta, bab v.28)

Bu satırlar, Kreutzer Sonatı'nın başına Tolstoy'un koyduğu epigraftır ve günün ekolüne uygun olarak İncil'den alıntıdır. Kitabı okurken ara ara dönüp bu epigrafa yeniden bakma zorunluluğu duyar okuyucu. Bir cümle, yazarın düşüncelerini ancak bu kadar iyi özetleyebilir. Yazar sanki bu cümleyi duymuş ve oturup bu romanı yazmıştır.

Evlilik, aşk, aldatmak, seks üzerine basit denebilecek bir konuyu basit bir üslupla incelemiş, ama okuyucuyu ikilemlere sürüklemeyi başarmış ve zekasını neredeyse ukala denebilecek bir şekilde ortaya koymuştur büyük yazar.

Tolstoy'un yaşamını inceleyenler, kitaptaki Bayan Pozdnişev'in yazarın karısından esinlenerek ortaya çıkarılmış bir karakter olduğunu iddia ederler. Tolstoy, kitabın sonuna sonradan eklediği notu okunduğunda bu teorinin gerçeklik olasılığının yüksekliği de ortaya çıkar. Yazar, cinselliği insanoğlunun

kötü tarafının yansımalarından biri olarak görmüş, neredeyse lanetlemiştir.

Kitabı bitirdikten sonra gerçek aşkı sorgulamaya başlıyorsunuz. Acaba seks, gerçekten aşkı öldürür mü? Aşk, bu kadar kötü sonuçlar doğurabilecek bir nefrete dönüşebilir mi?

Aynı adla filme de uyarlanmıştır (2008)

http://www.imdb.com/title/tt1172063/?ref_=fn_al_tt_1

<http://vimeo.co/movies/17493-the-kreutzer-sonata-2008.html>

Kazım ÇAPACI